

1. Dades generals de l'assignatura

Nom de l'assignatura: Didàctica General

Tipus d'assignatura: Obligatòria

Impartició: Anual

Crèdits ECTS: 6 / Hores: 180h

Desglossament del nombre total d'hores de l'assignatura

Hores presencials lectives (<i>classes col·lectives</i>)	60h
Estimació d'altres hores presencials (<i>atenció personalitzada, assistència a altres activitats...</i>)	30h
Estimació d'hores per treballs dirigits (<i>no presencials</i>)	30h
Estimació d'hores per estudi i aprenentatge autònom	60h

Professora: Laia González Fernandez

Departament: Educació i Mediació Artística

2. Prerequisits i orientacions prèvies

Prerequisits: Cal haver cursat Pedagogia sistemàtica I (estudiants de pedagogia).

Orientacions prèvies: es recomana com a optativa a estudiants que tinguin intenció de dedicar-se a la docència musical

3. Competències que es desenvolupen

Des de l'assignatura es contribueix a l'adquisició de les següents competències

Competències transversals

CT1	Organitzar i planificar el treball de forma eficient i motivadora.
CT2	Recollir informació significativa, analitzar-la, sintetitzar-la i gestionar-la adequadament.
CT3	Solucionar problemes i prendre decisions que responguin als objectius del treball que es realitza.
CT6	Realitzar autocrítica cap el propi fer professional i interpersonal.
CT7	Utilitzar les habilitats comunicatives i la crítica constructiva en el treball en equip.
CT8	Desenvolupar raonadament i crítica idees i arguments.
CT9	Integrar-se adequadament en equips multidisciplinaris i en contextos culturals diversos.
CT13	Buscar l'excel·lència i la qualitat en la seva activitat professional.

Competències generals

CG16	Conèixer el context social, cultural i econòmic en que es desenvolupa la pràctica musical, amb especial atenció al seu entorn més immediat però amb atenció a la dimensió global.
CG17	Estar familiaritzat amb es diferents estils i practiques musicals que li permetin entendre, en un context cultural més ampli, el seu propi camp d'activitat i enriquir-lo.
CG18	Comunicar de forma escrita i verbal el contingut i els objectius de la seva activitat professional a persones especialitzades, amb un us adequat del vocabulari tècnic i general.
CG19	Conèixer les implicacions pedagògiques i educatives de la música en distints nivells.
CG24	Desenvolupar capacitats per a l'autoformació durant la seva vida professional.
CG27	Conèixer i aplicar la legislació relativa al seu àmbit professional.

Competències específiques

PE1	Comprendre i explicar els fonaments en pedagogia musical contemporània, tant en l'àrea de coneixements sistemàtics com en la seva aplicació, i saber fonamentar en ells la reflexió crítica de l'actuació educativa musical pròpia i aliena.
PE2	Elaborar, seleccionar, aplicar i avaluar activitats, materials i recursos d'ensenyament/aprenentatge musical en funció d'elles demandes de cada context educatiu, essent versàtil en el domini dels instruments i altres recursos musicals aplicant de forma funcional les noves tecnologies.
PE5	Ser capaç de desenvolupar una pràctica educativa-musical, com artista i formador musical orientada a la comunitat.
PE6	Contextualitzar la pedagogia musical en el temps actual i en els diferents àmbits culturals, reflexionant de forma crítica sobre la funció i resultats que la pràctica de l'educació musical pot aportar a la millora de la persona i de la societat.
PE7	Saber aprofitar les oportunitats de formació i especialització que cada lloc de treball ofereix, incorporant-les al desenvolupament del propi perfil professional.
PE8	Implicar-se activament en projectes educatiu-musicals a través del treball cooperatiu i assumir la responsabilitat de desenvolupar la professió educativa musical com a tasca col·lectiva.
PE9	Dissenyar i portar a terme processos sistemàtics d'avaluació educativa sobre alumnes, professors, programes i institucions i basar en els seus resultats la planificació de la millora educativa.

4. Objectius de l'aprenentatge

- Comprendre els conceptes fonamentals de la didàctica com la disciplina aplicada de l'educació.
- Entendre la didàctica com a eina dinàmica, significativa i connectada a la resta de l'educació.
- Conèixer les diferents perspectives de la didàctica i apropar-se a un enfocament crític i complex.
- Desenvolupar una actitud analítica, crítica i reflexiva davant l'acció didàctica.
- Contextualitzar, analitzar i comparar les teories de l'ensenyament.
- Conèixer, comparar i aplicar diversos plantejaments metodològics de l'acció didàctica, partint de la fonamentació dels mètodes d'ensenyament i la seva llarga trajectòria històrica.
- Saber contextualitzar l'aplicació de la didàctica en funció de la perspectiva de l'ensenyament i la de l'aprenentatge.
- Elaborar, aplicar i observar propostes per a la intervenció didàctica tenint en compte els contextos d'aplicació. Reflexionar, debatre i argumentar sobre elles.
- Comprendre, interpretar i utilitzar la terminologia sobre didàctica: comunicació, docent, discent, matèria, mètode, metodologia, estratègia, tècnica...
- Analitzar els components curriculars específics implícits i explícits i les variables genèriques que caracteritzen la didàctica de la música atenent a contextos diversos d'aplicació.
- Analitzar la documentació didàctica sota una perspectiva crítica i complexa.
- Conceptualitzar l'avaluació com un procés d'ajut, reflexió i regulació del procés d'ensenyar i aprendre.
- Entendre la motivació com un element amb components intrínsecs i extrínsecs imprescindible en els processos d'ensenyament-aprenentatge
- Assolir eines i estratègies per al tractament de la diversitat de l'alumnat.

5. Blocs temàtics (continguts)

1. Introducció i primer disseny de la intervenció

1. La pràctica reflexiva com a via d'innovació i millora de la praxi. De l'acció reacció fins a la reflexió abans, durant i després de la praxi. La metacognició. El docent com a investigador
2. L'avaluació com a eina de regulació del procés d'ensenyar i aprendre. L'avaluació inicial diagnòstica, la contínua formativa i la final sumativa. La coavaluació i l'autoavaluació docent. Aportacions generals recents del paradigma de la complexitat.
3. Elaboració d'un primer disseny d'intervenció

2. Coneixement i ús del concepte de Didàctica General

4. Epistemologia didàctica: models i enfocaments al voltant de l'ensenyar i aprendre. Anàlisi i revisió crítica dels elements del tetraedre de la didàctica amb la seva relació amb els àmbits i contextos d'aplicació.

3. Perspectives de la didàctica

5. Enfocaments dels processos d'ensenyament aprenentatge segons les perspectives (científic-tecnològica, cultural-intercultural, socio-polític o

- crític i professional-indagadora) i els models (conductivistes, cognitivistes, hermenèutic-simbòlic, interactiu-comunicatiu i sociorelacional-interactiu) i confluència entre elles i amb la pràctica.
6. Les teories implícites del professorat sobre l'ensenyament i l'aprenentatge. Mecanismes per emergir el coneixement implícit per arribar a les representacions explícites del coneixement didàctic
 7. El paper de l'educació artística i la transdisciplinarietat. Col·laboració entre centres. Vinculació del procés d'ensenyament i aprenentatge de l'assignatura als usos socials i professionals de la música des d'una perspectiva professional ètica i compromesa en els valors socials que aporta l'educació musical.

6. Pràxis: principis didàctics, mètodes d'ensenyament

8. Els principis de l'ensenyament
 1. Individualitzat
 2. Socialitzat
9. Les estratègies d'ensenyament didàctiques i psicopedagògiques; i les estratègies d'aprenentatge. Conceptualització i praxi general.
 1. Els processos inductius i deductius i la construcció significativa del coneixement musical des de perspectives diverses d'accés: coneixement musical perceptiu, interpretatiu, creatiu, musicològic i axiològic.
 2. Des del coneixement declaratiu de la música, passant pel coneixement procedimental, estratègic, fins arribar al coneixement competencial vinculat a la quotidianitat. Transferència i generalització de l'aprenentatge musical
 3. Ensenyament per a l'aprenentatge cooperatiu.
 4. Formats de treball a l'aula: individual, petits grups cooperatius, gran grup. Aprenentatge per projectes, sèries sonores i Aprenentatge Basat en Problemes, aprenentatge basat en la creació.
 5. Espais i arquitectura en educació
10. Orientació i tractament de la diversitat a l'aula.
 1. Perspectives des de la teoria de sistemes.
 2. El valor autotèlic i la creació.
 3. Els models de participació.
11. Mètodes d'ensenyament en relació als paradigmes, segons Zaragoza (2009).
12. Els recursos didàctics i les noves tecnologies aplicades a l'ensenyament i aprenentatge de la música.

7. Els marcs i concrecions del disseny de propostes didàctiques

13. El currículum en l'educació general i específica.
 1. Concepte competència. Competències del docent i del discent. Revisió crítica del concepte competència.
 1. Competències docents: epistemològica, pedagògica, vicària i heurística.
 2. Competències bàsiques: matemàtica, social ciutadana, aprendre a aprendre, medi ambient, comunicolingüística, relació amb el món físic, digital, artística creativa.
 3. Tres nivells de competències musicals:
 1. epistemològica/pròpia, musicològica, creativa,

- interpretativa i perceptiva. 2. Instrumental/metacognitiva i supercognitiva: 3. musicoterapèutica i autotèlica.
2. Els set sabers per l'educació del futur (Morín, 1999). Saberes Jaques Delors.
 3. La programació d'aula.

8. Activitats d'aprenentatges i organització general de l'assignatura

Es proposarà una tasca transversal a l'assignatura que tindrà com a objectiu ser instrument d'avaluació formativa de l'alumnat. Aquesta tasca es realitzarà en tàndem i implicarà un primer disseny de seqüència didàctica en qualsevol àmbit de l'ensenyament-aprenentatge. Es demanarà al principi de l'assignatura, compartint amb els alumnes els criteris d'avaluació: poder ser un element de reflexió del procés d'aprenentatge on es puguin reflectir, en els seus re-disseny al llarg del curs, les propostes de canvi i adaptació que es decideixen en funció dels aprenentatges de l'assignatura i, alhora, actuar en espiralitat per a poder relacionar els continguts amb la seva pròpia aplicació tant en el disseny com en la pràctica. Serà important l'entrega de tasques que visibilitzin els processos de metacognició de l'alumnat, justificant els canvis i observacions realitzades en funció dels aprenentatges i descobriments. En aquesta línia, les intervencions en forma de *role playing* i aplicació a l'aula, així com el disseny en sí no tindran un pes final per si sol en la qualificació, sinó que seran eines per identificar aquelles necessitats d'aprenentatge visibilitzar assoliments.

Al llarg del curs, doncs, tant els dissenys com les seves propostes d'intervenció realitzades a l'aula seran un element d'observació i debat grupal, passant des de l'individu, al tàndem i al grup cooperatiu i vehiculant els continguts de l'assignatura. Alhora, permetent l'entrada de continguts transversals de la pràxi com la reflexió, la comunicació i la seva relació amb l'avaluació, el caos, la resignificació de l'error i l'experiència o el valor de l'ensenyament i aprenentatge cooperatiu.

Els continguts epistemològics de l'assignatura poden ser introduïts tant pel professor com pels alumnes quan sigui necessari i es relacionaran amb situacions reals tant dels dissenys com de les intervencions, complementant-se amb altres "detonants" (lectures de la bibliografia proposada i altres complementàries, videos, fotografies, gifs...) que puguin provocar la reflexió, la discussió argumentada i els processos d'inducció i deducció dels estudiants.

- o Així, l'assignatura consta de tres àmbits:
 - § Presentació de tots aquells continguts referits al coneixement bàsic de la didàctica. Aquesta part del treball es desenvoluparà de forma col·lectiva a la totalitat del grup i els/les estudiants exposaran individualment, per escrit o davant del grup, la seva comprensió sobre els temes tractats.
 - § Anàlisi crítica de textos sobre fonamentació. Serà plantejada en format de tot el grup, petit grup i també de manera individualitzada. Es tracta, per una banda, de fomentar i enriquir l'intercanvi d'idees entre els/les companys/es del grup i per una altra, de potenciar la capacitat d'anàlisi individual per tal d'adquirir criteris i saber-los argumentar de forma oral i escrita.

- § Disseny, aplicació, anàlisi i re-disseny d'una seqüència didàctica al llarg de l'assignatura. Es durà a terme una intervenció didàctica (classe de 20 minuts) en format tàndem. Cada parella dissenyarà aquesta intervenció sobre una temàtica triada i l'enriquirà a mesura que avança l'assignatura a partir de la modificació i reflexió en el procés. Cada tàndem tindrà associat un altre tàndem acompanyant que farà la observació i valoració del procés i la intervenció.

9. Avaluació acreditativa dels aprenentatges

L'avaluació de l'estudiant tindrà lloc a partir dels elements que es detallen i la qualificació final s'obindrà de les notes obtingudes en els diferents apartats i considerant els seus percentatges corresponents:

Activitat o registre d'avaluació	Període o moment de realització	Pes en la qualificació final
Avaluació inicial. Primer disseny de la seqüència i preguntes al voltant dels coneixements previs.	Inici de curs	Sense pes qualificador, element de referència en la revisió del procés i avaluació final
Assistència i participació activa i competències demostrades in situ durant l'activitat lectiva	Al llarg de tot el curs en el procés d'avaluació formativa	30 % Es compartirà amb l'alumnat a cada sessió
Resolució de tasques, carpeta d'aprenentatge i disseny, re-disseny i aplicació d'una seqüència didàctica	Al llarg de tot el curs, amb entregues variables consensuades.	65 %
Escrit d'autoavaluació final envers el procés i els resultats de l'assignatura i envers als processos de co-avaluació del curs.	Final	5 %

10. Referències d'informació bàsica

- ALVES, A. (2004). Enseñanza individualizada. En SALVADOR, RODRÍGUEZ, & BOLÍVAR, *Diccionario Enciclopédico de Didáctica* (págs. 605-607). Málaga: Aljibe.
- BALL, PH. (2010). *El instinto musical. Escuchar, pensar y vivir la música*. Madrid. Turner Publicaciones SL.

- CAEIRO-RODRÍGUEZ, M. (2017). Aprendizaje Basado en la Creación y Educación Artística: proyectos de aula entre la metacognición y la metaemoción. *Arte, individuo y Sociedad*, 30(1) 2018, 159-177.
- CARBONELL, J. (2015). *Pedagogías del Siglo XXI. Alternativas para la innovación educativa*. Barcelona: Octaedro.
- CELIN VARGAS, M. (2016). Evaluar desde el paradigma de la complejidad: Un reto para la educación del nuevo milenio. *Escenarios*, 10(1), 83.
<https://doi.org/10.15665/esc.v10i1.728>
- COLL, C., (Coordinador). (2010) *Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la educación secundaria*. Editorial Graó. Barcelona
- CONTRERAS, J. (1994). *Enseñanza, currículum y profesorado*. Madrid: Akal.
- DE LA HERRÁN, A., & PAREDES, J. (2008). *Didáctica general. La práctica de la enseñanza en educación infantil, primaria y secundaria*. Madrid: McGRAW-HILL.
- DE PABLOS, J. (2004). Métodos de enseñanza. En SALVADOR, RODRÍGUEZ, & BOLÍVAR, *Diccionario Enciclopédico de Didáctica* (págs. 268-283). Málaga: Aljibe.
- ELCHIRY, N., ARRUE, C. REGATKY, M. I ABRAMOFF, E. (2009). Participación e inclusión educativa: construyendo un entramado desde el arte. En *I Congreso Internacional de Investigación y Práctica Profesional en Psicología. XVI Jornadas de Investigación Quinto Encuentro de Investigadores en Psicología del MERCOSUR*. Facultad de Psicología - Universidad de Buenos Aires, Buenos Aires.
- ESCUADERO, J. M., I MARTÍNEZ, B. (2011). Educación inclusiva y cambio escolar. *Revista Iberoamericana de Educación*, 55, 85–105.
<https://doi.org/10.35362/rie550526>
- GIMENO SACRISTÁN, J. Pérez Gómez, A. i col. (2002) *Educación por competencias ¿Qué hay de nuevo?* Editorial Morata. Madrid
- GIMENO SACRISTÁN, J., & PÉREZ GÓMEZ, Á. I. (1992). *Comprender y transformar la enseñanza*. Madrid: Morata.
- JOHNSON, D., JOHNSON, R., & HOLUBEC, E. (1999). *El Aprendizaje cooperativo en el aula*. Buenos Aires; Barcelona: Paidós.
- JORQUERA, C. (Julio-Diciembre de 2010). Modelos didácticos en la enseñanza musical: el caso de la escuela española. *Revista Musical Chilena*(214), 52-74.
- MARÍN-LIÉBANA, P., BLASCO MAGRANER, J.S., BOTELLA NICOLÁS, A. M. (2021). Hacia una conceptualización de la educación musical crítica: aplicación de los paradigmas científicos, las teorías curriculares y los modelos didácticos. *Márgenes, Revista de Educación de la Universidad de Málaga*. 2 (2), 3-24.
- MEDINA RIVILLA, A., & SALVADOR MATA, F. (2009). *Didáctica General*. Madrid: UNED-Pearson.
- MEDINA, A. (2004). Modelos Didácticos. En SALVADOR, RODRÍGUEZ, & BOLÍVAR, *Diccionario Enciclopédico de Didáctica* (págs. 283-298). Málaga: Aljibe.
- NÚÑEZ, L., VILLAMOR, P. I LONGUEIRA S. (2016). Pedagogías emergentes: una mirada

crítica para una formación democrática del profesorado. En Carrillo, I. (Coord.), *Democracia y Educación en la formación docente*, 21-48. Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya.

POZO, J. I. i Col. (2006). *Nuevas formas de pensar la enseñanza y el aprendizaje*. Editorial Graó. Barcelona

POZO, J. I. (2014). *Psicología del aprendizaje humano*. Editorial Morata. Madrid

RUIZ, C. (2001). *La evaluación de programas de formación de formadores en el contexto de la formación en y para la empresa* (tesis doctoral). Facultat de ciències de l'educació, departament de Pedagogia aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona.

SAPON SHEVIN, M. (2013). La inclusión real: Una perspectiva de justicia social [Versión en inglés]. *Revista de Investigación En Educación*, 3(11), 57–70.

SALVADOR, RODRÍGUEZ, & BOLÍVAR. (2004). *Diccionario Enciclopédico de Didáctica*. Málaga: Aljibe.

WILLIGHAM, D.(2009). *Per què els nens no els agrada anar a l'escola*. Editorial Graó.Barcelona

ZARAGOZÀ, J. LI. (2009). *Didáctica de la música en la educación secundaria. Competencias docentes y aprendizaje*. Editorial Graó. Barcelona.

Bibliografia complementària

ALVAREZ MENDEZ, J (2005) *Evaluar para conocer, examinar para excluir*. Segunda Edición. Ediciones Morata. Madrid. España.

ELCHIRY, N. I REGATKY, M. (2010). Aproximación a la educación artística en la escuela. En *Anuario de Investigaciones*, XVII (2010), 129-134. Universidad de Buenos Aires: Buenos Aires (Argentina).

GARCÍA-VALCÁRCEL, A., BASILOTTA, V., LÓPEZ-GARCÍA, C. (2014). Las TIC en el aprendizaje colaborativo en el aula de Primaria y Secundaria. *Comunicar*, XXI(42), 65–74.

MARÍN-LIÉBANA, P., BLASCO MAGRANER, J.S., BOTELLA NICOLÁS, A. M. (2021). Hacia una conceptualización de la educación musical crítica: aplicación de los paradigmas científicos, las teorías curriculares y los modelos didácticos. *Márgenes, Revista de Educación de la Universidad de Málaga*. 2 (2), 3-24

HERNÁNDEZ, A.M. I AINSCOW, M. (2018). Equidad e inclusión: retos y progresos de la escuela del s.XXI. En *Revista Retos XXI*, 2018, (2), 13-22.

ROBINSON, K. (2015). *Escuelas creativas. La revolución que està transformando la educación*. Barcelona: Editorial Grijalbo.

Xarxa de Competències Bàsiques (2019). *Formar per transformar*. Catalunya: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

SCHON, D. (1982). *El profesional reflexivo: Cómo piensan los profesionales cuando actúan*. BA: Paidós.